

EL PAÍS

CATALUÑA

CRÍTQUES / MARGINALIA

Balzac i la milícia

“El coronel Chabert’: obra mestra, suma de la dignitat militar i la mediocritat burgesa”

JORDI LLOVET | 26 ABR 2012 - 09:08 CET

Archivado en: [Honor de Balzac](#) [Crítica literaria](#) [Crítica](#) [Cataluña](#) [Narrativa](#) [Literatura](#) [España](#) [Cultura](#)

Flaubert va escriure, en una ocasió, que Balzac “hauria estat un gran escriptor si hagués sabut escriure”. Això és una exageració típicament flaubertiana: Balzac potser va escriure massa milers de pàgines, però no sempre descurava l'estil o l'estructura dels seus llibres. És veritat que hi ha novel·les seves que estan malgirbades, com és cert que va escriure, en moltes èpoques de la vida, atiat per la necessitat de gua-nyar diners per haver-se ficat en negocis ruïnosos: a la història de la literatura francesa, ningú no va guanyar tants diners com Voltaire, i ningú no va saber administrar-los i multiplicar-los amb tanta llestesa. Balzac no va fer-ho tan bé.

El cas és que, quan hom agafa les novel·letes breus de Balzac, rarament topa amb cap sorpresa: les seves peces curtes —gènere que, a França, acabaria dominant com ningú un deixeble de l'ós de Normandia, Maupassant— solen ser una meravella, entre altres raons pel fet que, essent curtes, són les que va revisar a fons diverses vegades, mentre se'n feien les primeres edicions, fins a deixar-les perfectes. Una d'aquestes peces breus, digueu-ne conte o *nouvelle*, és *El coronel Chabert*, que ara ens arriba en català traduïda amb enorme excel·lència per Josep Maria Muñoz Lloret (de pare amant de la dramaturgia, mare amiga de la bella música: tot plegat s'hi nota), Barcelona, L'Avenç, 2012. L'autor havia entrat en el terreny de la milícia en altres ocasions, anteriors, com en el cas de *Le dernier Chouan*, *El verdugo*, *La dernière revue de Napoléon o Adieu*; però si en aquestes novel·les curtes havia tractat la milícia des del punt de vista quasi exclusiu, o dominant, de l'epopeia —en justa correspondència amb els fets i les glòries de l'emperador—, a la nostra obreta d'avui —84 pàgines passadores—, Balzac va afegir, a la qüestió militar, una temàtica de caire no menys patètic, però vinculada directament a la condició humana en general. Chabert és un coronel que va ser sebollit i donat per mort a la batalla d'Eylau, que es desen-terra ell mateix entre una pila de cossos desafortunats, i que torna a la vida parisenca amb la intenció de recuperar la seva esposa —que va conèixer en un bordell— i el seu patrimoni —gua-nyat amb els seus mèrits quan els militars, en temps de guerra, arribaven a fer una relativa fortuna. Chabert conserva una fidelitat abrandada per Napoleó i per la justícia —és sabut que la justícia militar no està mai per orgues, i, quan és justa, és de passada eficaç i inapel·lable—, i que només pretén que la societat reconegui els seus mèrits i li reintegri la solvència perduda: mentrestant, corre per la ciutat i visita els homes de lleis amb un carric esfilagarsat i ple de llànties, pobre com una rata pobra. Chabert fa tot el possible per ser reconegut i per recuperar la seva dignitat, però els tripijocs de la classe legislativo-burocràtica (com també passa a Dickens), civil, acaben arruïnant la seva rehabilitació. Acaba encara més pobre que no era, en un hospici que potser li paga la seva ex-dona, en un gest de magnificència que no fa del tot execrable la seva presentació literària.

Sembla clara l'estratègia nar-rativa de Balzac: la història, que va ser escrita al temps de la restauració (Lluís XVIII) presenta les deixies d'una milícia que havia viscut una colla d'anys de glòria, especialment en temps de Napoleó, però que, amb la Restauració, es va trobar literalment desencaixada entre els fastos del Primer Imperi i l'ascens d'una classe burgesa mediocre, oportunista i amb una moralitat ja molt allunyada de la severa dignitat d'un món que havia estat ressò de l'ordre feudal i la milícia medieval. Aquí ja no es tracta solament de cantar els fastos militars sota un Imperi en què la casta marciana (filla de Mart, vull dir) fruïa d'una

enorme consideració, sinó de barrejar, amb aquella glòria, les mesquineses i les baixes passions d'una classe burgesa que va acabar, al segle XIX, amb tot el que quedava, que ja era poc, de la gran edat mitjana.

© EDICIONES EL PAÍS, S.L. |
